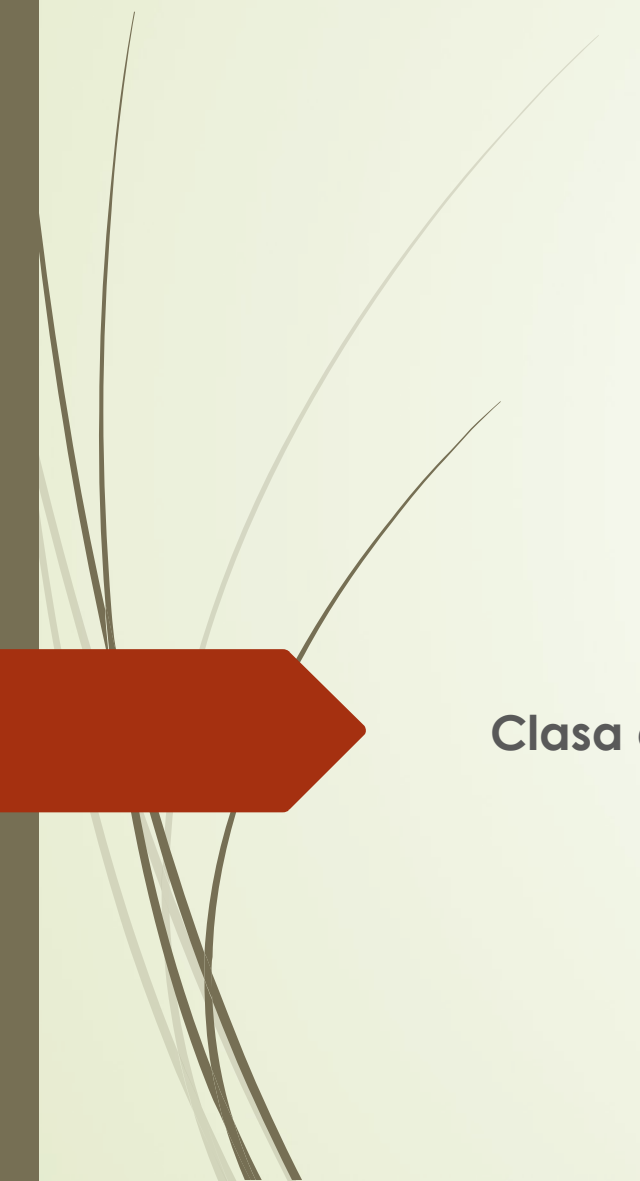

Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară

Clasa a V-a

Lecția 8

Clasa a V-a

Câmpul lexico-semantic

Ascultă cu atenție textul următor,
pentru a putea, apoi, rezolva exercițiile
propușe:

Făcuse Dumnezeu aproape toate animalele pământului. [...] Într-o zi, odihnindu-se pe o piatră, se gândea cum să mai dea o viețuitoare aerului. Și cum se uita împrejur, iată că vede: o broască sub o frunză, o albină și un fluture pe o floare, iar în mijlocul unei pânze, țesute între două crengi, vede un păianjen.

Dumnezeu zâmbi, le chemă la el și le spuse:

- Ascultați, vietăților, vreau să vă dau pe ziua de astăzi încă o tovarășă. Doresc să aud părerea voastră - cum și ce înfățișare să-i alcătuiesc. Mergeți de vă sfătuiți între voi!

Cele patru viețuitoare se traseră mai la o parte, în sfat.

- Bine, dragilor, se umflă broasca, nu-i ajunge Preasfântului că ne are pe noi? [...] Ia să-i facem o dihanie cum nu s-a mai văzut!

Și şu-șu-șu, şu-șu-șu, se sfătuiră! Apoi, toți patru, veniră în fața Domnului.

- Ei? le întrebă Dumnezeu. Tu, broasco, ce sfat îmi dai?

- Înalt-preasfinte, zise broasca, priviți-mi ochii și faceți-i noii viețuitoare la fel.

- Bun! Dar tu fluture?

- *Priviți-mi trupul.*
- *Bun! Dar tu, albină?*
- *Priviți-mi aripile.*
- *Bun! Dar tu, păianjene?*
- *Priviți-mi picioarele.*
- *Bun! Foarte bine! răspunse Dumnezeu și zâmbi: ochi de broască, trup de fluture, aripi de albină și picioare de păianjen. [...]*

Dumnezeu ridică mâinile în aer, apoi întinse palma. Și în mâna Domnului răsări, deodată, noua viețuitoare. Cele patru sfătuitoare se uitau uimite. Dumnezeu înțelese că noua viețuitoare era într-adevăr frumoasă.

Tocmai în clipa aceea trecu pe acolo o șopârlă. Dumnezeu o întreabă:

- *Ei, tu, șopârlă, ce zici că-i mai lipsește acestei ființe?*
- *Sprinteneala mea, Doamne, răspunse cu acreală șopârta.*
- *Fie! Du-te! porunci Dumnezeu făpturii celei noi care se ridicase pe vârful degetului său.*

*Și așa, din răutatea celor cinci viețuitoare, zbură, pentru prima oară pe pământ, nebunatica și gingașa **libelulă**.*

(adaptare după Emil Gârleanu, După asemănarea lor)

Pentru o mai bună înțelegere a textului:

Cuvintele subliniate în sintagmele următoare au sensul:

Într-o zi, odihnindu-se pe o piatră, se gândea cum să mai dea o viețuitoare aerului.

1.viețuitoare: ființă;

Mergeți de vă sfătuiți între voi!

2. vă sfătuiți: vă consultați, vorbiți;

Ia să-i facem o dihanie cum nu s-a mai văzut!

3. o dihanie: ființă ciudată, monstruoasă, înspăimântătoare;

- Ei, tu, șopârlă, ce zici că-i mai lipsește acestei ființe?

- Sprinteneala mea, Doamne, răspunse cu acreală șopârta.

4. sprinteneală: rapiditate în mișcări, ușurință.

Exercițiul 1

Pune ideile de mai jos în ordinea în care apar în textul citit.

- ☐ *Viețuitoarele își propun să-l facă pe Dumnezeu să creeze o dihanie.*
- ☐ *Acesta cere și părerea unei șopârle.*
- ☐ *Dumnezeu dorește să mai creeze o ființă care să zboare.*
- ☐ *Dumnezeu creează o ființă minunată, libelula.*
- ☐ *El cere părerea broaștei, albinei, fluturelui și păianjenului.*
- ☐ *Dumnezeu ascultă fiecare propunere.*

Rezolvare

Exercițiul 1

Pune ideile de mai jos în ordinea în care apar în textul citit.

1. *Dumnezeu dorește să mai creeze o ființă care să zboare.*
2. *El cere părerea broaștei, albinei, fluturelui și păianjenului.*
3. *Viețuitoarele își propun să-l facă pe Dumnezeu să creeze o dihanie.*
4. *Dumnezeu ascultă fiecare propunere.*
5. *Acesta cere și părerea unei șopârle.*
6. *Dumnezeu creează o ființă minunată, libelula.*

Exercițiul 2

Încercuiește varianta corectă de răspuns:

Șopârla îi răspunse cu acreală. sugerează că șopârla a răspuns:

- a) politicos;
- b) răutăcios;
- c) vesel.

Din enunțul *Cele patru viețuitoare se traseră* mai la o parte, în sfat.

Înțelegem că viețuitoarele:

- a) s-au retras pentru a vorbi;
- b) s-au dus la casele lor;
- c) s-au supărat.

Rezolvare

Exercițiul 2

Încercuiește varianta corectă de răspuns:

Șopârla îi răspunse cu acreală. sugerează că șopârla a răspuns:

- a) politicoș;
- ☒ b) răutăcios;
- c) vesel.

Din enunțul *Cele patru viețuitoare se traseră* mai la o parte, în sfat.

înțelegem că viețuitoarele:

- ☒ a) s-au retras pentru a vorbi;
- b) s-au dus la casele lor;
- c) s-au supărat.

Exercițiul 3

Numește figurile de stil (personificare, enumerație, repetiție) întâlnite în secvențele următoare:

Exemple	Figura de stil
- Bun! Foarte bine! răspunse Dumnezeu și zâmbi: ochi de broască, trup de fluture, aripi de albină și picioare de păianjen.	
Și șu-șu-șu, șu-șu-șu , se sfătuiră!	
- Înalt-preasfinte, zise broasca , priviți-mi ochii și faceți-i noii viețuitoare la fel!	

Rezolvare

Exercițiul 3

Numește figurile de stil (personificare, enumerație, repetiție) întâlnite în secvențele următoare:

Exemple	Figura de stil
- Bun! Foarte bine! răspunse Dumnezeu și zâmbi: ochi de broască, trup de fluture, aripi de albină și picioare de păianjen.	enumerație
Și șu-șu-șu, șu-șu-șu , se sfătuiră!	repetiție
- Înalt-preasfinte, zise broasca , priviți-mi ochii și faceți-i noii viețuitoare la fel!	personificare

Exercițiul 4

Folosindu-te de imagini, scrie în spațiile libere cuvintele potrivite din text.

Într-o zi, odihnindu-se pe o piatră, se gândea cum să mai dea o viețuitoare aerului. Și cum se uita împrejur, iată că vede: sub o frunză, și un pe o floare, iar în mijlocul unei pânze, țesute între două crengi, vede un .

Rezolvare

Exercițiul 4

Folosindu-te de imagini, scrie în spațiile libere cuvintele potrivite din text.

*Într-o zi, odihnindu-se pe o piatră, se gândea cum să mai dea o viețuitoare aerului. Și cum se uita împrejur, iată că vede: **o broască** sub o frunză, **o albină** și **un fluture** pe o floare, iar în mijlocul unei pânze, țesute între două crengi, vede **un păianjen**.*

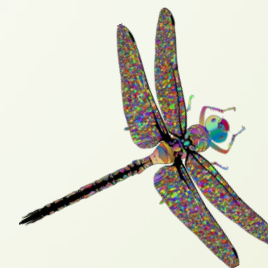
Exercițiul 5

Încercuiește varianta corectă de răspuns. Cuvintele *broască*, *albină*, *fluture*, *păianjen* pot fi denumite cu ajutorul cuvântului:

- a) păsări;
- b) insecte;
- c) viețuitoare.

Completează seria dată (*broască*, *albină*, *fluture*, *păianjen*) cu alte cuvinte potrivite din text.

Rezolvare

Exercițiul 5

Încercuiește varianta corectă de răspuns. Cuvintele *broască*, *albină*, *fluture*, *păianjen* pot fi denumite cu ajutorul cuvântului:

- a) păsări;
- b) insecte;
- ☒ c) **viețuitoare.**

Completează seria dată (*broască*, *albină*, *fluture*, *păianjen*) cu alte cuvinte potrivite din text: *șopârlă*, *libelulă*.

Spre informarea voastră!

Cuvintele *broască*, *albină*, *fluture*, *păianjen*, *șopârlă*, *libelulă* se aseamănă prin faptul că denumesc **viețuitoare**.

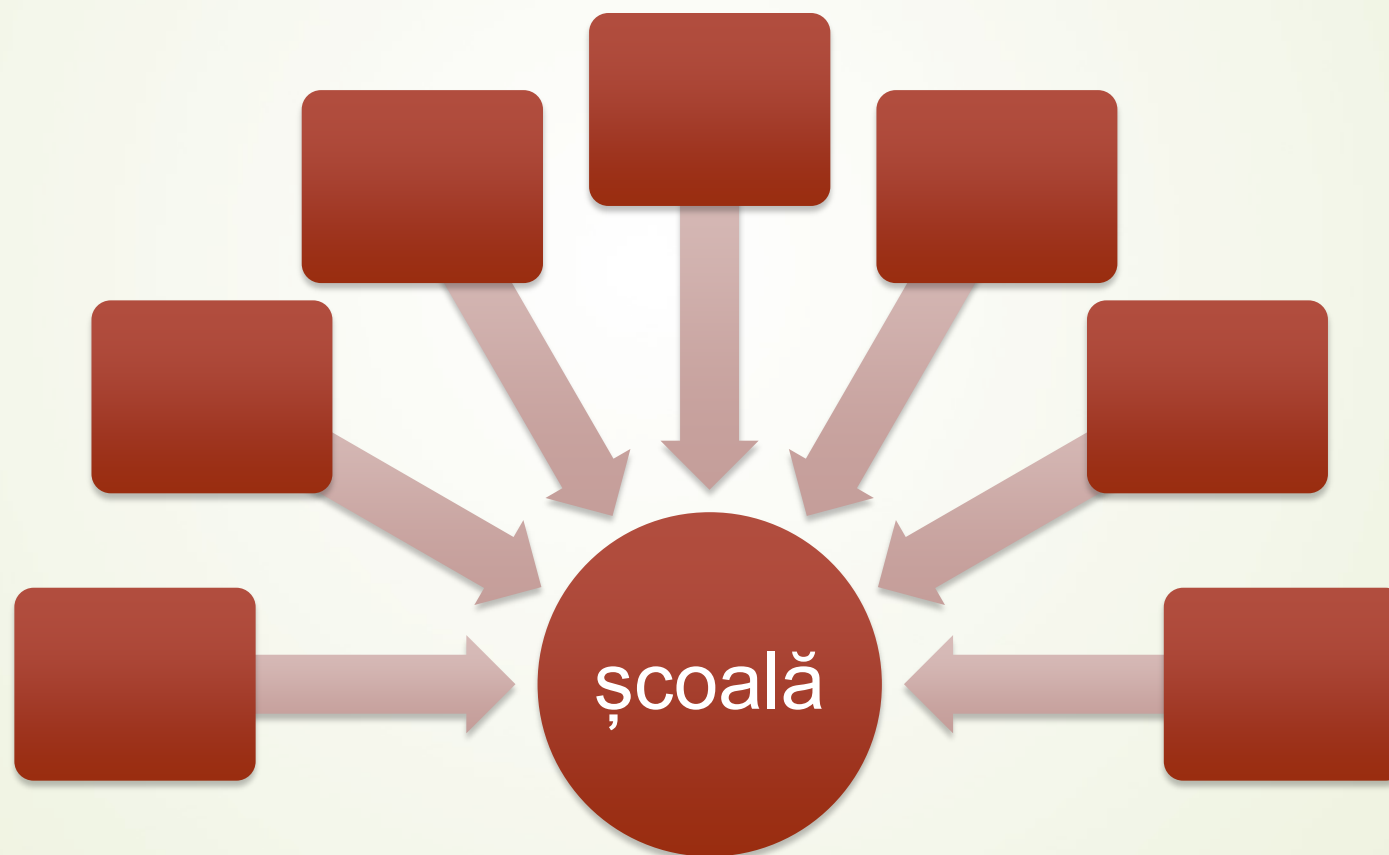
Astfel de cuvinte, care se referă la același domeniu din natură, societate etc. formează un **câmp lexico-semantic (câmp lexical)**.

Exemple de câmpuri lexicale:

- Nume de rudenie: *mamă*, *tată*, *frate*, *soră*, *bunic* etc..
- Nume de animale domestice: *câine*, *pisică*, *vacă*, *porc*, *oaie* etc.

Exercițiul 6

Scrive în fiecare dreptunghi câte un cuvânt care aparține câmpului lexico-semantic al școlii:

Exercițiul 6

Scrive în fiecare dreptunghi câte un cuvânt care aparține câmpului lexico-semantic al școlii:

Exercițiul 7

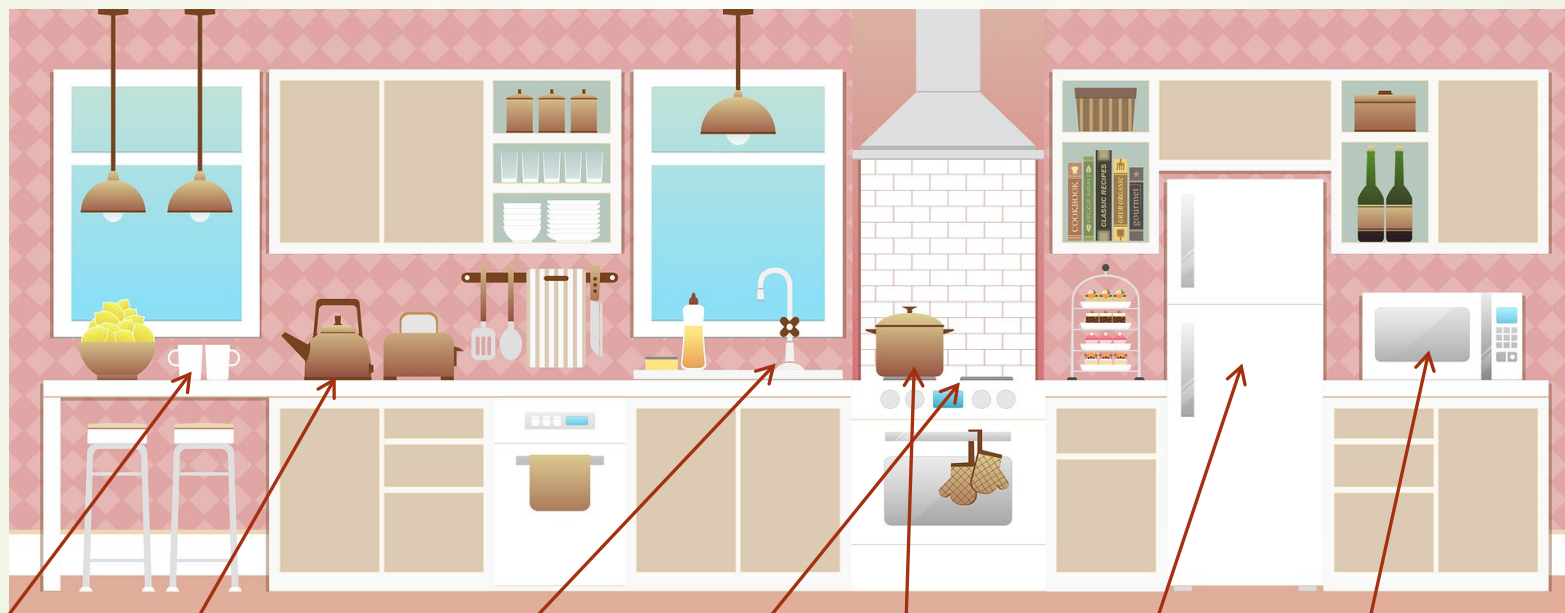
Privește cu atenție imaginea și scrie cel puțin cinci cuvinte din câmpul lexical al obiectelor de bucătărie.

Rezolvare

Exercițiul 7

Privește cu atenție imaginea și scrie cel puțin cinci cuvinte din câmpul lexical al obiectelor de bucătărie.

cană, fierbător, chiuvetă, aragaz, oală, frigider, cuptor etc.

Exercițiul 8

Scrie, în casetă, cuvântul care poate denumi câmpul lexical pentru fiecare dintre seriile date:

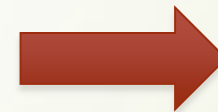
a. lup, urs, vulpe, căprioară, porc mistreț;

b. galben, verde, roșu, albastru, mov;

c. mere, pere, gutui, nuci, struguri.

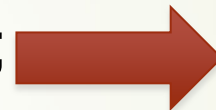

Rezolvare

Exercițiul 8

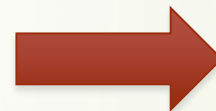
Scrie, în casetă, cuvântul care poate denumi câmpul lexical pentru fiecare dintre seriile date:

a. lup, urs, vulpe, căprioară, porc mistreț;

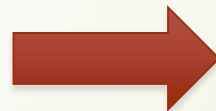
animale sălbatice

b. galben, verde, roșu, albastru, mov;

culori

c. mere, pere, gutui, nuci, struguri.

fructe

Exercițiul 9

Colorează cu aceeași culoare cuvintele care fac parte din același câmp lexico-semantic.

scaun	vară	garoafă	zambilă
trandafir	masă	cap	crin
mână	picioar	pat	iarnă
primăvară	dulap	toamnă	gât

Rezolvare

Exercițiul 9

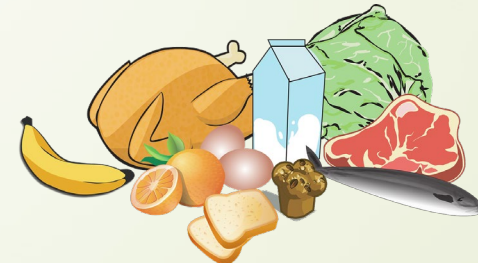
Colorează cu aceeași culoare cuvintele care fac parte din același câmp lexico-semantic.

scaun	vară	garoafă	zambilă
trandafir	masă	cap	crin
mână	picioar	pat	iarnă
primăvară	dulap	toamnă	gât

Exercițiul 10

În fiecare serie există un cuvânt care nu face parte din câmpul lexical al obiectelor enumerate. Taie cu o linie cuvântul care nu se potrivește.

- a) ciocolată, supă, bomboane, tort;
- b) avion, elicopter, rachetă, autobuz;
- c) făină, masă, ulei, lapte;
- d) nisip, valuri, plajă, acoperiș;
- e) fotbal, handbal, pauză, tenis;
- f) bunic, nepot, unchi, vecin.

Rezolvare

Exercițiul 10

În fiecare serie există un cuvânt care nu face parte din câmpul lexical al obiectelor enumerate. Taie cu o linie cuvântul care nu se potrivește.

- a) ciocolată, ~~supă~~, bomboane, tort; (*dulciuri*)
- b) avion, elicopter, rachetă, ~~autobuz~~; (*obiecte zburătoare*)
- c) făină, ~~masă~~, ulei, lapte; (*alimente*)
- d) nisip, valuri, plajă, ~~acoperiș~~; (*mare*)
- e) fotbal, handbal, ~~pauză~~, tenis; (*sporturi*)
- f) bunic, nepot, unchi, ~~vecin~~; (*grade de rudenie*)

Exercițiul 11

Alege cuvântul potrivit din șirul dat și completează spațiile libere:
vara, găini, păr, tobe, ardei, ghetete.

- a) Anotimpul meu preferat este _____.
- b) Într-o orchestră, sunt multe instrumente muzicale: pian, vioară, flaut sau _____.
- c) Bunica crește în curte _____, rațe și găște.
- d) Eu am ochi albaștri și _____ castaniu.
- e) Pentru excursia de la munte, mi-am pregătit rucsacul, _____ și cortul.
- f) Am plantat în grădină roșii, castraveți și _____.

Rezolvare

Exercițiul 11

Alege cuvântul potrivit din șirul dat și completează spațiile libere:
vara, găini, păr, tobe, ardei, ghetete.

- a) Anotimpul meu preferat este vara.
- b) Într-o orchestră, sunt multe instrumente muzicale: pian, vioară, flaut sau tobe.
- c) Bunica crește în curte găini, rațe și găște.
- d) Eu am ochi albaștri și păr castaniu.
- e) Pentru excursia de la munte, mi-am pregătit rucsacul, ghetele și cortul.
- f) Am plantat în grădină roșii, castraveți și ardei.

Exercițiul 12

Încercuiește litera **A**, dacă afirmația este adevărată, sau litera **F**, dacă afirmația este falsă.

- a) În seria următoare, sunt numai cuvinte din același câmp lexical: *rândunică, cioară, vrabie, porc*; **A/F**
- b) Cuvintele *ploaie, vânt, ceață* fac parte din câmpul lexical al *toamnei*; **A/F**
- c) Din câmpul lexical al *mijloacelor de transport*, fac parte cuvintele: *tren, autobuz, microbuz, calculator*. **A/F**
- d) Toate cuvintele din seria *copertă, titlu, autor, pagini* fac parte din câmpul lexical al *cărții*. **A/F**

Rezolvare

Exercițiul 12

Încercuiește litera **A**, dacă afirmația este adevărată, sau litera **F**, dacă afirmația este falsă.

- a) În seria următoare, sunt numai cuvinte din câmpul lexical al *păsărilor*: *rândunică*, *cioară*, *vrabie*, *porc*. **A/F**
- b) Cuvintele *ploaie*, *vânt*, *ceață* fac parte din câmpul lexical al *toamnei*. **A/F**
- c) Din câmpul lexical al *mijloacelor de transport*, fac parte cuvintele: *tren*, *autobuz*, *microbuz*, *calculator*. **A/F**
- d) Toate cuvintele din seria *copertă*, *titlu*, *autor*, *pagini* fac parte din câmpul lexical al *cărții*. **A/F**

Exercițiul 13

Subliniază, în textul dat, cuvintele care fac parte din câmpul lexical *al plantelor*.

Și cum se uita împrejur, iată că vede: o broască sub o frunză, o albină și un fluture pe o floare, iar în mijlocul unei pânze, țesute între două crengi, vede un păianjen.

(Emil Gârleanu, După asemănarea lor)

Rezolvare

Exercițiul 13

Subliniază, în textul dat, cuvintele care fac parte din câmpul lexical al plantelor.

Și cum se uita împrejur, iată că vede: o broască sub o frunză, o albină și un fluture pe o floare, iar în mijlocul unei pânze, țesute între două crengi, vede un păianjen.

(Emil Gârleanu, *După asemănarea lor*)

Cum ne exprimăm?!

Citește cu atenție textul de mai jos. S-au strecurat zece greșeli. Le poți identifica?

În vacanță de vară am călătorit mult. Am văzut peisaje spectaculos: munte împăduriți, cascade zgomotos, râuri repede, lacuri limpezi, poieni plină de flori.

Mi-ar place ca și în anul următor să vizitez frumusețile țări mea.

Ne exprimăm corect!

În vacanța de vară am călătorit mult. Am văzut peisaje spectaculoase: munți împăduriți, cascade zgomotoase, râuri repezi, lacuri limpezi, poieni pline de flori.

Mi-ar plăcea ca și în anul următor să vizitez frumusețile țării mele.

Sursă imagini: pixabay.com

Suportul de curs a fost realizat de **prof. Diaconu Mariana-Cătălina** de la Școala Gimnazială „Dr. Bernády György”, Târgu-Mureș.